

Prosjektplan

Temaplan for fremmede arter i Lier kommune

1 INNHOLD

2	Innledning	3
2.1	Fremmede arter	3
2.2	Formål	4
2.3	Rammer og kommunens rolle	4
2.4	Organisering av arbeid	5
3	Kunnskapsgrunnlag	5
4	Struktur til temaplan	6
5	Faser i prosjektet	7
6	Kritiske suksessfaktorer	8
6.1	Strategi	8
6.2	Ressurser	8
7	Fremdriftsplan	9

2 INNLEDNING

Fremmede arter utgjør en stadig større trussel mot det biologiske mangfoldet i Norge. Flere av disse artene, som ikke er naturlig forekommende her, kan bli problematiske etter de har fått etablert seg i vår natur. Dette kan blant annet føre til at lokale arter blir fortrent og at naturtyper endres. I tillegg kan mange av disse artene medføre betydelige økonomiske tap for samfunnet.

I Norge samarbeider sektormyndighetene for å gjennomføre tiltak mot fremmede skadelige organismer i henhold til anbefalingene og forpliktelsene i den nasjonale strategien mot fremmede skadelige arter. Kommunene har det primære ansvaret for å ivareta naturmangfoldet innenfor sine grenser, og Lier kommune er dermed også forpliktet til å bekjempe fremmede arter.

Denne temaplanen omfatter karplanter, andre fremmede landlevende organismer, fremmede arter i ferskvann og fremmede marine arter. Temaplanen omfatter informasjon om biologi, kartlegging og bekjempelse av prioriterte fremmede arter, og hvilke områder i kommunen er prioriterte for tiltak. I tillegg beskrives det hvordan kommunen skal jobbe med informasjon og opplæring.

Temaplanen er ment å være en veileder for de som jobber ute på Lier kommunens områder med drift og vedlikehold, samt for de ansatte som jobber med arealplanlegging og plansaker – planen skal gi en grunnleggende forståelse for problematikken slik at berørte sektorer får kunnskap til å kunne ta nødvendige forholdsregler. Planen omfatter i tillegg beskrivelser hvordan private aktører kan bidra til arbeidet med fremmede arter.

Det foreslås at planen revideres hvert femte år, slik at den til enhver tid er oppdatert med hensyn til prioritering av fremmede arter og viktige områder, samt bekjempelsesmetoder.

2.1 FREMMEDE ARTER

En fremmed art er en art som opptrer utenfor sitt naturlige utbredelsesområde. Underarter og alle livsstadiene til et individ som formerer seg defineres som fremmede arter. Det vil si frø, sporer, egg og annet biologisk materiale. Fremmede arter er ofte generalister som har ikke store krav til levested og er svært tolerante mot forskjellige miljøforhold. De arter som sprer aggressivt og utkonkurrerer stedegne arter kalles fremmede skadelige arter. Noen fremmede arter kan være fremmede bare i noen deler av Norge og blir definert som regionalt fremmede arter. Artdatabanken har samlet kunnskapen om introduserte arters påvirkning på stedegen flora og fauna i Fremmedartslista.

I tillegg til konkurranse om ressurser, kan fremmede arter utgjøre en trussel for lokale økosystemer ved å fungere som bærere av sykdommer eller parasitter som kan påvirke mennesker, andre dyr eller planter. En ytterligere utfordring er at fremmede arter kan krysse seg med lokale populasjoner, noe som kan føre til genetisk utvanning. Hybrider som oppstår fra slike sammenslåinger, kan ha ulike egenskaper og funksjoner enn de opprinnelige artene. Fremmede arter kan skade avlinger i landbruk ved å bruke de som næring eller konkurrere med dem, som fører til økonomiske tap for bønder og matproduksjon.

Bekjempelse av fremmede arter er kostbart, både når det gjelder ressurser og tid. Dette inkluderer kostnader for overvåking, bekjempelse og restaurering av økosystemer.

Det er spesielle områder som er mest utsatt for etablering av fremmede plantearter. Disse områdene er ofte industriområder, landbruksområder, boligområder, veikanter og lignede. Felles for disse områdene er et forstyrret vegetasjonsdekke. I mark der stedeagne vegetasjon har fått etablert seg, og dannet er stabilt plantesamfunn, har ikke fremmede arter like gode muligheter til å etablere seg.

Landegrenser i seg selv er ikke en naturlig barriere for spredning av arter. Før menneskelig påvirkning, har landformer og topografi som hav, innsjøer, fjellområder og lignede fungerte som barrierer som hindret arter i å spre seg videre. Etter hvert som mennesker aktivt begynte å importere varer fra andre land og frakte dem rundt om i landet, har vi mistet kontrollen med hvilke arter som kommer til landet. Noen arter favoriseres bedre av klimaet og mangel på naturlige fiender hos oss gjør at de blir invaderende. Klimaendringer vil sannsynligvis øke forekomsten av fremmede arter. Høyere temperatur og lengre vekstsesong kan gjøre det lettere for fremmede arter å etablere seg i Norge.

2.2 FORMÅL

Formålet med temaplanen er å redusere de negative konsekvensene som fremmede arter har på biologisk mangfold, samt på private og offentlige interesser. Temaplanen skal også fungere som et praktisk verktøy for forvaltning av fremmede arter, både for kommunalt ansatte og private aktører.

2.3 RAMMER OG KOMMUNENS ROLLE

Temaplanen omfatter de temaer som er aktuelt å håndtere i Lier kommune. Et hovedtema skal være bekjemping og begrensning av utbredelsen til fremmede karplanter, men den omfatter også omtaler av andre fremmede landlevende organismer, fremmede arter i ferskvann og fremmede marine arter. Viktige elementer på nasjonalt og internasjonalt nivå, som for eksempel internasjonale forpliktelser og retningslinjer som temaplanen er basert på, vil ikke behandles i denne planen. For mer informasjon om nasjonal strategi for bekjempelse av fremmede arter, se:

- Miljøverndepartementets [Tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter](#)
- Klima- og miljødepartementets [Tiltaksplan for bekjempelse av fremmede skadelige organismer](#)
- Statsforvalteren i Oslo og Viken sin [Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Viken](#)

Sentrale lovverk

Temaplanen skal synliggjøre de sentrale lovverk sitt forhold til arbeidet med fremmede arter. De sentrale lovverkene er:

- Naturmangfoldloven
- Plan- og bygningsloven
- Forskrift om fremmede organismer

Kommunens rolle

Kommuner har det primære ansvar for overvåking, kartlegging og bekjempelse av fremmede skadelige arter innenfor kommunens grenser. Konsekvenser som fremmede arter kan ha for biologisk mangfold og økosystemfunksjoner er i stor grad uforutsigbare. Det er derfor viktig at kommunen vektlegger fremmede arter i arealforvaltning og at målsetninger konkretiseres i en temaplan – og ikke minst at disse følges opp hvert år.

Drift og vedlikehold av egne anlegg som parker og andre grøntområder, idrettsanlegg, friluftsområder og kommunale veier skal ikke være en kilde til spredning. Videre kan kommunen som plan- og byggesaksmyndighet treffe avgjørelser etter gjeldende lovverk. Ved å blant annet sette vilkår i byggesaker vil spredning av fremmede arter være hindret når ulike aktører skal gjennomføre tiltak som utbygging og flytting av masser. Kommunene har også et ansvar som forurensningsmyndighet til å følge opp at hageavfall ikke blir etterlatt til skade eller ulempe for miljøet. Informasjonsvirksomhet og opplæring av både privatpersoner, entreprenører og andre aktuelle aktører i kommunen om fremmede arter er viktige tiltak.

2.4 ORGANISERING AV ARBEID

Prosjektleder: Landbrukskontoret

Arbeidsgruppe:

- Landbrukskontoret
- Lier park, idrett og friluftsliv
- Lier vei, vann og avløp

Samarbeid:

- Jernbaneverket
- Nabokommuner
- Vegvesenet

Referansegruppe (forslag): Lier bondelag, BirdLife, Botaniske forening, Naturvernforbundet, Sabima.

3 KUNNSKAPSRUNNLAG

Kunnskapen om biologi, økologi og bekjempelse av fremmede arter i Norge er omfattende og godt utviklet av forskjellige kunnskapsinstitusjoner i landet. Den tilgjengelige kunnskapen om prioriterte arter vil bli presentert i temaplanen. Tidligere tiltak og kartlegging vil bli evaluert og innpasset i kommunens kartløsning – dette er et sentralt verktøy i arbeidet med fremmede arter, hvor all nødvendig informasjon om forekomster blir samlet.

Organisering av kartlegging er en viktig del av temaplanen, og det foreslås at de ulike kommunale sektorene som har ansvar for vedlikehold av kommunens eiendom, aktivt bidrar til denne kartleggingen. Dette vil sikre at informasjon om arter og forekomster på kommunegrunn

er til enhver tid er oppdatert. Vi vil benytte Artsdatabankens Artskart for å overvåke observasjoner av arter som har nasjonal forvaltningsinteresse. I tillegg ønsker vi å oppfordre innbyggerne i kommunen til å melde inn forekomster av fremmede arter.

Utenom kommunal eiendom, vil bekjempelse av fremmede arter være avgrenset til spesifikke områder der tiltak skal gjennomføres. Utgangspunkt for prioritering av arter og områder baseres på retningslinjene fra regionale myndigheter, men hvordan innsatsen skal organiseres vurderes ut fra kommunens forhold. I den første perioden av temaplanen, vil kommunen fokusere på områder i og rundt naturvernområder samt viktige naturtyper. Det neste prioriteringsnivået omfatter områder nær arter av nasjonal forvaltningsinteresse. Vurderinger og tiltak vil bli gjort tilgjengelige i kommunens kartløsning.

Lierelva med dens sideelver og -bekker, samt raviner er svært problematiske i forhold til forekomster av fremmede arter. Disse områdene har tette forekomster av kjempespringfrø og kanadagullris, er effektive spredningskorridorer, og har i tillegg begrenset tilgjengelighet på grunn av blant annet stedvis ustabile løsmasser.

4 STRUKTUR TIL TEMAPLAN

DEL 1 - Status

Innledning

- Formål
- Rammer

Fremmede arter

Fremmede arter i Lier

- Prioriterte arter
- Prioriterte områder

Del 2 - Handlingsdel

Strategi

- Kartlegging, overvåking og bekjempelse
- Arealplanlegging
- Informasjon og opplæring
- Samarbeid

Økonomisk ramme

Tiltaksplan

5 FASER I PROSJEKTET

Arbeidet med denne temaplanen deles inn i fem faser.

Fase 1: Utarbeide en prosjektplan

Første fase er å utarbeide en prosjektplan som sikrer bred involvering og god fremdrift i arbeidet. Prosjektplanen skal beskrive bakgrunnen for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres, kritiske suksessfaktorer, planlagt fremdriftsplan og hvem som er målgruppen for arbeidet og temaplanen.

Fase 2: Opprette arbeids- og referansegrupper

Arbeidsgruppa: Medlemmene av arbeidsgruppa er prosjektleder sine nærmeste støttespillere og rådgivere. Gruppa bør bestå av ansatte fra kommuneadministrasjonen, og både naturfaglig og planfaglig kompetanse bør være dekket opp. Medlemmene bør aktivt ta et medansvar både for framdrifta i arbeidet og innholdet i planen, og det er derfor viktig at de har fått satt av tid til arbeidet.

Referansegruppa: Det er et mål å organisere interessepartier i ei fast, rådgivende gruppe, og på den måten sikre at alle får den samme informasjonen. Aktuelle deltakere kan være representanter for miljøorganisasjoner, grunneierorganisasjoner, velforeninger m.m., og man kan i tillegg invitere med offentlige myndigheter, for eksempel nabokommunen, fylkeskommunen, Statsforvalteren o.l. Andre offentlige sektorer, som Jernbaneverket og Vegvesenet, skal kontaktes.

Fase 3: Melding om oppstart og oppstartsmøter

Når prosjektplanen er klar utarbeides det en melding om oppstart av planarbeidet. Meldingen tar utgangspunkt i prosjektplanen og beskriver kort prosessen.

Som oppfølging av oppstartsmeldingen vil det være aktuelt å arrangere oppstartsmøter med arbeids- og referansegrupper, samarbeidssektorer og eventuelt arrangere et åpent folkemøte. All relevant informasjon om planarbeid vil bli publisert på kommunens hjemmeside, i tillegg til sosiale medier. Oppstartsmeldingen sendes ut til grunneiere, lag og organisasjoner med interesser i området.

Fase 4: Utarbeide kunnskapsgrunnlag

Ved utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag skal tidligere gjennomførte tiltak og kartlegginger innlemmes i en ny kartløsning. Denne løsningen skal også inkludere nye kartlegginger, samt vurderinger knyttet til overvåking og tiltak.

Fase 5: Utarbeide utkast, høring og godkjenning

Det skal utarbeides et utkast av temaplan i løpet av sommer 2025 som skal gjennomgå med arbeids- og referansegrupper. Deretter skal utkastet til høring og eventuelt politisk behandling.

6 KRITISKE SUKSESSFaktorER

6.1 STRATEGI

For å effektivt bekjempe fremmede arter er det avgjørende å involvere flere aktører i arbeidet. Dette inkluderer ansatte i kommunen, offentlige organer, grunneiere, private aktører samt ideelle organisasjoner – temaplanen vil tydeliggjøre kommunens strategi og tilnærming til dette.

Temaplanen vil inneholde en handlingsdel som beskriver hvordan kommunen planlegger å utvikle rutiner for kartlegging, overvåking og bekjempelse av fremmede arter på tvers av kommunale sektorer. Lier kommune har ansvar over fremmede arter i sin eiendom, og kommunens egne sektorer skal jobbe aktivt med fremmede arter i kommunegrunn.

Landbrukskontoret har ansvar over kartlegging og bekjempelse av forekomster i andre prioriterte områder. Bekjempelse av store forekomster i prioriterte områder krever ekstern arbeidskraft eller samarbeid med ideelle organisasjoner.

En annen viktig del av handlingsplanen vil fokusere på informasjon og opplæring rettet mot private aktører i kommunen. Forekomster av fremmede arter på privat grunn er først og fremst grunneiers ansvar. Private aktører er i tillegg uerstattelig ressurs i kartlegging av forekomster. Derfor er det viktig å sikre en kontinuerlig informasjonsflyt til beboerne i kommunen gjennom ulike kanaler. Vi vil oppfordre alle innbyggere til å engasjere seg i arbeidet mot fremmede arter og å bidra til bevaring av vår natur.

Referansegruppen består av ideelle organisasjoner og lag. I tillegg til å påvirke temaplanarbeidet, vil den fungere som et forum for kunnskapsdeling og drøfting av muligheter for frivillige tiltak.

6.2 RESSURSER

For å iverksette bekjempelsestiltak på prioriterte områder, utenfor kommunalt grunn, er det trolig nødvendig å skaffe økonomiske midler utenfor kommunens budsjett. Tilskudd til tiltak mot fremmede organismer kan søkes fra både Miljødirektoratet og Statsforvalteren.

7 FREMDRIFTSPLAN

Aktivitet	Måned	År	Ansvarlig
Utarbeide prosjektplan	August	2024	Landbrukskontoret
Melding om oppstart	September	2024	Landbrukskontoret
Oppstartsmøter	September	2024	Landbrukskontoret Arbeidsgruppe Referansegruppe
Utarbeide kunnskapsgrunnlag	Høsten	2024	Landbrukskontoret
Søke tilskudd	Januar	2025	Landbrukskontoret
Informasjon og opplæring	Januar-April	2025	Landbrukskontoret
Befaringer, kartlegging	Mai-August	2025	Landbrukskontoret Park og idrett VVA
Utarbeide utkast til temaplan	Juni-August	2025	Landbrukskontoret
Gjennomgang av utkast med referansegruppe	September	2025	Landbrukskontoret